

*MOIM MARZENIEM JEST STWORZYĆ
TAKĄ SZKOŁĘ, W KTÓREJ
UCZNIOWIE NIE PRZEŻYWAJĄ
PORAŻEK”
G. DRYDEN I J. VOS*

DYSLEKSJA A NAUKA JĘZYKÓW OBCYCH

Rozpoznanie dysleksji nie oznacza, że uczeń będzie miał trudności w nauce języków obcych. Niektórym uczniom ta dysfunkcja nie przeszkadza, natomiast inni mają poważne problemy. Trudności w nauce języków obcych mogą być różne w różnych językach, zależą od indywidualnych różnic poznawczych ucznia, ale też od samego języka. Im większa rozbieżność między zapisem a wymową w danym języku, tym większa trudność w nauce (np.: w języku angielskim używa się 26 liter do zapisu symboli 44 głosek). Problemy wynikają głównie z nieprawidłowości w przetwarzaniu języka mówionego na język pisany i odwrotnie. Żeby pojąć znaczenie danego słowa, dyslektycy często muszą sugerować się kontekstem całej wypowiedzi. Nauka wymaga od nich dużej koncentracji i automatycznego kojarzenia liter z dźwiękami im odpowiadającymi. Często pogłos poprzedniej głoski, sylaby czy słowa znacznie zakłóca rozumienie następnych. Szybkie tempo mówienia czy dyktowania w znacznym stopniu może również utrudniać dyslektykom odbiór informacji. Często mają trudność z zapamiętaniem złożonego polecenia, które zostało przekazane ustnie. Niestety często zdarza się, że nauczyciel w pośpiechu, tuż po dzwonku na przerwę, kiedy część uczniów zbiera się do wyjścia, tłumaczy pracę domową. Bywa, że instrukcja jest długa i zawiła. Ponadto słaba pamięć słuchowa powoduje, że uczniowie niewiele zapamiętują z lekcji i mają trudność w zapamiętaniu słówek, przez co muszą poświęcać więcej czasu na naukę w domu. Warto wiedzieć, że dyslektycy mają mniejszą odporność na zmęczenie intelektualne. Mówi się o nich, że są męczliwi. Nierzadko po 20 minutach lekcji okazują znużenie i brak koncentracji uwagi. Zaburzone funkcje percepcyjno-motoryczne utrudniają im również zapamiętanie struktur gramatycznych, budowanie wypowiedzi ustnych. Uczniowie mogą mieć problem z odróżnianiem słów podobnie brzmiących. Błędy w pisaniu polegają głównie na przestawianiu, pomijaniu i dodawaniu liter lub sylab, gubieniu drobnych elementów graficznych liter, zamienianiu wyrazów, zapisywaniu wyrazów w niepoprawnej formie gramatycznej. Mogą mieć też trudności z zastosowaniem zasad gramatycznych oraz znacznie wolniej odbierać informacje wizualne i słuchowe. Uczniowie z dysleksją zazwyczaj z większą trudnością wydobywają z pamięci dobrze im znane informacje i mają trudności z szybkim przypominaniem sobie słów. Odpytywani, pod presją czasu, mogą wręcz

sprawiać wrażenie nieprzygotowanych, mimo, że na naukę poświęcili wiele godzin i dobrze opanowali materiał. Ponadto w takiej sytuacji wtórnie wzmagają się napięcie emocjonalne, które blokuje funkcje uwagi i pamięci. Odpowiedzialność za to ponosi zaburzony proces automatyzacji oraz deficyt przetwarzania czasowego. W związku z tym większość uczniów z dysleksją osiąga efekty niewspółmierne do nakładu pracy. Niepowodzenia szkolne mogą prowadzić do spadku motywacji do nauki i obniżenia samooceny.

Jak pomagać uczniom dyslektycznym w nauce języków obcych?

- ze względu na wolniejsze tempo pracy należy przeznaczyć więcej czasu na wypowiedzi ustne i prace pisemne (można zaplanować wszystkie sprawdziany klasowe np.: na 30 minut, wówczas uczeń z dysleksją może mieć dodatkowy kwadrans na dokończenie swojej pracy);
- przeznaczyć więcej czasu na opanowanie określonego zasobu słówek i zwrotów;
- w sytuacji prezentacji leksyki, warto zwolnić tempo wypowiadanych słów i zwrotów, a nawet wypowiadać je „przesadnie dokładnie”;
- nowe wyrazy objaśniać za pomocą polskiego odpowiednika, kontekstu, w formie opisowej, podania synonimu, antonimu, obrazka, tworzenia związku z nowym wyrazem;
- podczas prezentacji materiału, zestawiać zjawiska gramatyczne języka polskiego ze zjawiskami gramatycznymi charakterystycznymi dla języka obcego;
- kłaść większy nacisk na wypowiedzi ustne (nie oznacza to jednak, że dobrym pomysłem jest kazać uczniowi z nieśmiałością/mało odpornemu na stres odpowiadać przy tablicy przed całą klasą);
- stosować metody aktywizujące, wspomagające zapamiętywanie wszystkimi zmysłami: wzrok, słuch, dotyk, ruch (np.: plansze z wykresami graficznymi, prezentacje filmów, nagrania, scenki, praca w zespołach, w grupach „burza mózgów”);
- w zapamiętaniu pisowni stosować wyobrażenia wyrazu, literowanie, pisanie palcem np.: po ławce, pisanie ze zróżnicowaniem kolorystycznym liter;
- w nauczaniu gramatyki można stosować algorytmy w postaci graficznej (wykresy, tabele, rysunki);
- jeśli uczeń mimo starań nie radzi sobie z opanowaniem danej umiejętności, nauczyciel powinien systematycznie zlecać mu wykonanie dodatkowych ćwiczeń ułatwiających przezwycięzenie trudności;

- łagodniej oceniać błędy wynikające ze specyficznych trudności w uczeniu się;
- ocena prac pisemnych powinna mieć charakter opisowy oraz motywować ucznia do wykonania zadań związanych z poprawą i utrwalaniem pisowni wyrazów błędnie napisanych (ważne jest, żeby nie podkreślać kolorem wyrazów niepoprawnie zapisanych, ponieważ w ten sposób utrwalamy w jego pamięci błędny zapis);
- oceniać za wysiłek i starania włożone w opanowanie języka.

Nie należy zwalniać ucznia z obowiązku pracy nad problemem. Otrzymanie opinii stwierdzającej specyficzne trudności w uczeniu się nie powinno być ostatnim (kojarzonym z ulgami na egzaminach), ale kolejnym krokiem na drodze do pokonania trudności. Opinia psychologiczno-pedagogiczna stanowi podstawę do podjęcia/kontynuacji działań terapeutycznych oraz zawiera istotne wskazówki do pracy z uczniem w szkole i domu (również z trudnościami w nauce języka obcego).

Opracowała: Małgorzata Dąbrowska - pedagog, terapeuta pedagogiczny

Literatura:

Bogdanowicz Katarzyna Maria „Dysleksja a nauczanie języków obcych. Przewodnik dla nauczycieli i rodziców uczniów z dysleksją”, wydawnictwo Harmonia, 2011

Bogdanowicz Marta, Smoleń Mariola „Dysleksja w kontekście nauczania języków obcych” wydawnictwo Harmonia, 2004